

ТРЕТИ МАРТ - НАЦИОНАЛЕН ПРАЗНИК НА БЪЛГАРИЯ



УТРО

Слънце щом изгрее
и с лъчите си погали
всички живи твари:
треви, пчели, гори.
Всички се събуджат
и с радостна надежда
очакват деня.

Усмиват се цветята,
усмиват се децата,
раниците грабват
и към любимото училище
побягат.

А там с усмивка блага
учителката млада
с радост ги повежда,
със знания зарежда,
и уроците
с любов провежда!

Мила НАМАНЧЕВА, 11 г.



Община Стара Загора
Школа за Изобразителни Изкуства
при Читалище "Родина - 1860" Стара Загора

Изложба
"Аз съм българче, обичам..."



Откриване: 2 март 2021 г. от 17.00 ч. зала "Байер"



Уважаеми старозагорци,
Уважаеми гости
на Стара Загора,
Днес, 3 март е денят, в който се
преклоняме пред паметта и подвига
на всички знайни и незнайни герои, воювали
за нашето свободно и достойно настояще. На
този празничен ден, когато горди ще развеем
българския трибагреник, нека не забравяме,
че нашата свободата не е подарена, а извоювана
благодарение на поколения българи, революционери, просветители
и будители. Прекланяме се пред всички разпалили пламъка на
родолюбието, на историческата памет, на националното достойнство.
Нека помним, че в 3 март, в националния ни празник, са вплетени
не само достойнствата ни като народ, но и нашата отговорност пред
бъдещето.
Нека възпитаваме децата си в любов към Родината и бащиното
огнище, за да градим заедно, мъдро и все по-отговорно настоящето
и идните дни. Делото на първостроителите, техните завети и мечти
за силна и свободна България, са нашият пример за отговорност
и патриотизъм днес. Техният завет е да бъдем единни, по-силни от
всякога и да прегърнем нашето бъдеще, тук, в нашия град, в нашата
България!
Честит Национален празник!



ЖИВКО ТОДОРОВ
КМЕТ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

ОТ ФОРСИРАНЕТО НА ДУНАВА ДО БЕЛИЯ ФЛАГ НАД МОСТА НА РЕКА ВИТ (ОТКЪС ОТ МОНОГРАФИЯТА „ЕПИЧЕСКИЯТ МОНУМЕНТ НА СВОБОДАТА В РОМАНА „ВОЙНАТА СВЪРШИ В ЧЕТВЪРТЪК“ ОТ НЕДА АНТОНОВА”)

Далка ПАВЛОВА

В своето развитие като творци някои автори предпочитат да вървят по вече утъпкани коловози от техните предходници. Неда Антонова обаче не е между тях. Тя предпочита сама да си пробива пъртина както в сферата на белетристичните похвати и средства, така и сред океана от историческа информация за събитията, свързани с Освобождението на Плевен, като от него извади онези бисери, които ще осветят текста на нейния първи роман многопосочно – и като героически епос, и като една психологически извържана белетристична творба за войната, живота, смъртта и любовта. До момента на създаването на романа „Войната свърши в четвъртък“ (1979 г.), Неда Антонова е известна в българските литературни среди с една книга, писана десетина години по-рано – стихосбирката ѝ „Повторими неща“, изд. „Български писател“, 1969 г. Вместо нов поетичен сборник, изненадващо за читателската аудитория тя издава роман, в който демонстрира стремеж към новаторство както в организацията на сюжета, така и в композиционното структуриране на белетристичния текст, вписващ в себе си колосална историческа информация.

От композиционна гледна точка романовото действие е изградено от пет самостоятелно озаглавени части („Предисловие“, „Генералът ординарец“, „Плевен“, „Обсадата“ и „Войната свърши в четвъртък“), като противно на всяка традиция за връзката на сюжетното действие е изнесена в Предисловието. Именно то „съобщава“ на читателя обявяването на войната:

На 24 април 1877 година от Петербург в Истанбул пристига телеграфно известие за нотата на държавния канцлер на Русия княз Горчаков до великия везир на Османската империя:

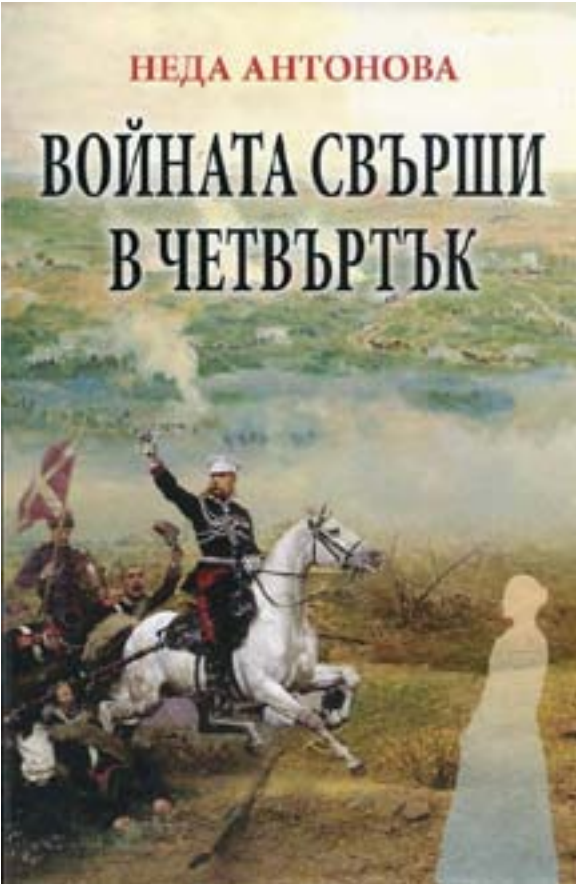
Тъй като особено важните преговори, които императорският кабинет води с Османската порта с цел крайното омиротворяване на Изтока, не доведоха до желаното споразумение, Негово императорско Величество, моет августейши повелител със съжаление се признава принуден да прибегне към силата на оръжието. Благоволетте да уведомите Вашето правителство, че от днес Русия се смята във война с Турция, първо следствие на което се явява прекратяване на дипломатическите отношения между двете държави.

Великият везир заповяда да свалят герба на Русия и изпрати лично писмо до посланика граф Игнатиев, с което го поставяше в известност, че Турция е получила нотата на руското правителство и е приела този изход на нещата с огромно съжаление и неудовлетворение.

Вестниците светкавично разнесоха новината.

(използваният различен курсив в откъс от цитата е съобразен с оригиналния текст на романа)

Краткият текст на Предисловието (само две печатни страници) лаконично известява читателя както за обявяването на войната между Русия и Османската империя, така и за международния отзвук – във Ватикана отслужват молебен „за победата на турското оръжие“, кралица Виктория и лорд Биконсфилд обсъждат „необходимостта британският флот да окупира Константинопол“, главнокомандващият на руската Дунавска армия – великият княз Николай Николаевич, брат на Александър II – уверява генералите си, че „поверените ми дивизии ще закусят на Дунава, ще обядват на Балкана и ще вечерят в Константинопол“, а в Истанбул очакват „руските да минат Дунава



както винаги до сега“ и струпват войските си в четириъгълника „Силистра – Русе – Шумен – Варна“. Противно на очакванията обаче на 27 юни, 1877 г., руската армия форсира Дунава не при Силистра, а при Свищов, завзема Никопол и „след десетина дни“ стига Плевен, където започва истинската война. Тези акценти в Предисловието имплицитно сближават двете романстски Неда Антонова и Вера Мутафчиева, защото и двете считат, че разрешаването на Източния въпрос и Източната криза не зависи само и единствено от поробените балкански народи, Русия и Турция, а е обвързано директно с отношението на Ватикана и на Великите сили в Европа към тяхната екзистенциална, исторически обусловена драма, която продължава вече няколко века. Срамна за всеки истински християнин е реакцията на католическа Ватикана, която, водена от греховни икономически интереси, отслужва молебен не за победата на оръжието на православиите братя християни, а за оръжието на ислямска Турция. Такава е историческата истина и православната християнка Неда Антонова не може да я отгине с безразличие.

Размяната на местата на експозицията и завръзката на сюжетното действие психологически подготвя читателя за възприемането на водещия конфликт в цялото повествование – войната между двете големи империи се води за свободата на трета страна, България, която почти пет века е заличена от картата на света. Следващите четири части от фабулата на романа са разделени на отделни номерирани глави, като почти всяка от тях започва с мото, което не само „подказва“ на читателя нейното съдържание, но и свидетелства за огромната предварителна подготовка на авторката преди реалното вербализиране на сюжета на романа, защото текстовете представяват фрагменти от дневниците на военни кореспонденти, на реално участвали във войната офицери от руската и турската армия, издали след това свои мемоарно-документални книги, или пък представят мисли на велики личности от световната история и култура като Наполеон, Александър Македонски, Тит Ливиус, Жан Жак Русо, Толстой и т. н.

Първата глава на първата част на романа – „Генералът ординарец“, изпълнява функцията на експозиция. Най-широко място в нея е отделено на мушир (маршал) Осман Нури паша, чийто образ в представен като пълководец, като мислител-философ и като човек с тънка чувствителност и ранима

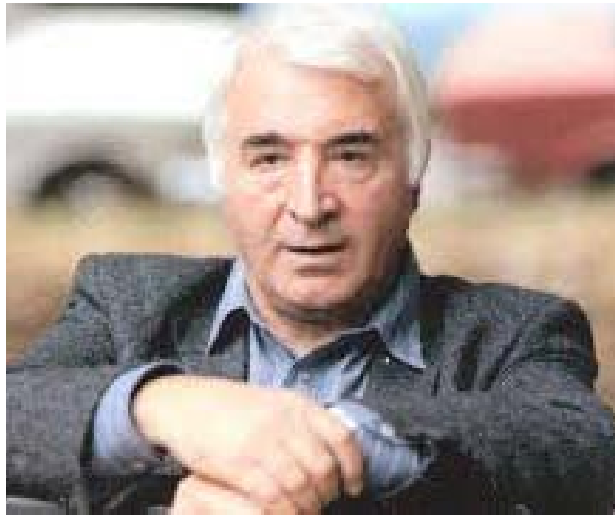
душа. Нормално е в едно повествование, наситено с много батални сцени, да присъства осезаемо мотивът за смъртта. Още в експозиционната първа глава на романа той не само философски е осмислен, но е обвързан и с едно велико чувство, пред чиято воля човекът е безсилен по същия начин, както и пред самата смърт. Намерената полужива непозната девойка на един от близките острови до Никопол, за която Осман паша започва да бъде отведена в квартирата му, поставя началото на втора сюжетна линия, с помощта на която образите са обледени, осмислени и вписани в параметрите и на интимно-човешкото. Сякаш някаква неведома висша сила кара Осман паша да потърси общото между на пръв поглед несъвместими неща. Останал сам в здрача на мислите си, той по навик започва диалога със своето второ Аз в множествено число, за да достигне неочаквано до едно важно прозрение: „Смъртта не идва, когато я викаш. Смъртта и любовта. Те все гледат да ви сварят неподготвени, за да изглеждат по-силни от вас...“

Всяка война е сблъсък между две противникови сили. Още тук, в експозиционната част на романа, Неда Антонова изгражда представата за руските командири, но поднесен през погледа на Осман паша. Сред големия брой от пълководци и командири на войскови части, мисълта на стратега Осман паша отделя фигурите на трима важни противници – военния министър Дмитрий Алексеевич Милютин, човек със съвременен поглед за войната, „солиден познавач на руските бойни традиции“, но и „новатор и реформатор на руската армия; младия генерал Михаил Дмитриевич Скобелев, герой от Хива и Фергана; известният инженер-фортификатор Едуард Иванович Тотлебен, „чиято прозорливост, познаване на военното дело и воен опит бяха много полезно допълнение към качествата на първите двама“. Избраният от Неда Антонова похват да представи пълководците на руската армия през погледа на Осман паша постига две художествени задачи: от една страна – откроява таланта, прозорливостта и уменията на турския мушир да оценява качествата на противника обективно, но и с толерантността на висш офицер, който е посветил живота си на армията и войната; от друга страна – имплицитно вписва очаквания за грандиозен сблъсък между равнопоставени по делови качества и стратегически умения командири на двете противникови армии. Най-широко място в експозиционната част и в цялата фабула на романа е отделено на ген. Михаил Скобелев. Проучил добре качествата и характера му от информацията в европейската преса, Осман паша дори започва да го чувства близък, защото разбира, че отношението на висшите руски военни кръгове към него са същите, каквито са и на турските приближени на султана към Осман паша: „И в Русия е като в Турция. И в Русия командващите се избират по това дали умеят да си служат с четенето, вместо с оръжието, дали знаят подробности от историческите науки, вместо тъкостите на военната стратегия и дали са близки на царствашата фамилия...“ Според Константин Косев в повествованието на Неда Антонова „Неправдоподобно звучат онези пасажи от романа, където става дума за факта, че Осман паша четял едва ли не редовно пристигащите в обсадения Плевен европейски вестници, от които той получавал информация за политическото положение и обстановката по фронтите.“ При изграждането на неговия образ вероятно Неда Антонова се е съобразила с факта, че тази последна Руско-турска война ползва

услугите на телеграфа, както и обективната биографична истина, че Осман паша през 1852 г. е завършил Военната академия в Цариград. Военните училища в Османската империя имат стара традиция още от времето на султан Селим III (1789 – 1807 г.), който извършва радикални промени в тази област – във Военната академия бъдещите командири се обучават от френски, английски и пруски офицери, като се превеждат най-новите европейски трудове по военно дело; създава се морско инженерно училище, което да обслужва потребностите на турската флота; открива се артилерийски отдел, който през 1795 г. прераства в самостоятелно учебно заведение – „Сухопътно инженерно училище.“ (Ахмед Садулов, „История на Османската империя, XIV – XX в.“, изд. „Фабер“, 2000 г.) Явно е, че през следващите петдесет години Военната академия в Цариград е продължила да разширява обсега на дейностите си и да обогатява своите учебни програми, красноречиво доказателство за което са демонстрираните от Осман паша военни умения по време на Кримската война (1853 – 1856 г.), при потушаването на въстанията в Ливан през 1860 г. и на остров Крит (1866 – 1869 г.), както и по време на Сръбско-турската война от 1876 г., когато ръководи отбраната на Видин, нанася съкрушителен удар на сръбските войски в боевете при Велики Извор, за което му е присъдено званието „мушир“ (маршал). Неслучайно още в експозиционната първа глава на първата част на романа Осман паша се съизмерва с генерал Скобелев, който „свободно владее три европейски езика“, който „ненавижда мракобесието, солдафонщината и скудоумието“ и също като Осман паша „има много врагове и непрекъснато ги увеличава“, защото въпреки че „във военните среди го уважават“ те се и боят от него, като се стараят да го държат „по-далече от стратегията“. Всичко това интуитивно кара Осман паша да се чувства „близък“ със Скобелев като човек и като военен. Затова той нарежда да му бъде донесено в превод всичко, което се отнася „до младия генерал Скобелев“, отразено в дописките на военните кореспонденти Магтахан, Форбс и Грант.

Същинското повествование от втора глава до края на романа проследява събитията в две сюжетни линии. Първата е свързана с бойните действия и детайлизирано проследява стратегията и тактиката на двете воюващи страни. Точно тук се проявява талантът на Неда Антонова да пресъздава батални сцени по такъв начин, че да включи всички сетива на читателя във възприемането им – зрение, слух, обоняние – и чрез тях да го накара да търпне и да тържествува, да се възхищава или да тъгува, понякога дори и да плаче от гняв и болка заедно с героите, участници в тези епохални събития. Втората сюжетна линия – лично-интимната – представя емоционалния свят на младия ген. Скобелев и на Гази Осман паша, в чийто палатки има по една българка. В тази сюжетна линия се откроява друга страна от белетристичния талант на Неда Антонова – не само да навлиза дълбоко психологически в емоционалния свят на своите герои, но и да намира най-подходящото слово, с което да го вербализира. Именно тези естетически достойнства на художествения текст ми дават основание да приема като справедлива оценката за романа „Войната свърши в четвъртък“, дадена от литературния критик Владимир Свинтила: „Паното е огромно като панорамата на Плевенската битка, населено е с хора и съдби, благодарение на което се е получил един прекрасен исторически епос, една добра книга за освободителната война, носеща привкуса на Гаршининовата проза и на баталната живопис на епохата.“ (Владимир Свинтила, „Проникновено за обсадата на Плевен“, сп. „Български войни“, 1979 г., кн. 10).

ДА СИ СПОМНИМ...



Николай КЪНЧЕВ

ЛЕТА

Това е реката, която отнася ни всички в забрава, щом пием от нея... обаче за тебе мълвата, че няма вода, е от сигурен извор.

Закрачил над буквите, за да останеш на сухо, щом срещнеш съдбата си, ти се отбиваш от нея, докато отидеш далече... дори си отишъл.

Пред теб е реката, която отнася ни всички в забрава... стъписан в последния миг, ти си мислиш, че минали сънища гледаш на видеозапис.

Любезни читателю, както си бляел овълчен за хилави думи, забравил за златното руно, не ти е чист косъма... ще го измиеш ли в нея?



Георги МАРИНОВ

СЮЖЕТ

Застанало сред водните лилии,
Бронзовото момче бе прегърнало
Една бронзова риба.

Бронзовото момче
С лицето на херувим
И бронзовата риба
От вековете долетели

Течеше струя
И се разливаше в тишината

И така навярно са претопени
Заедно с водните лилии
И прохладните отблясъци

Нещо което никои крадец не подозира.

РЕКА

Реката пътува край стени от затишие

Оставено е много небе
И за натрупаните отражения на скалите
И за широките и плавни крила на чаплата

МУЗИКА НА СФЕРИТЕ

Музика на Сферите, аз слушам
как движението на земята
се върти на грамофонна плоча.

Колкото и бързо да се движи,
докато е в звуци светлината,
вечният живот е ненадминат.

А луната се разубеждава,
че през прохода на планината
само облак може да премине.

Всичките зори са зазорили
и сияят хором тази плоча
дългосвиреща да е безкрайна...

СВОБОДА НА СЛОВОТО

Пътят снизходително е слязъл
в падината, след като си паднал.
Твое падение е сякаш
корабкрушение на суша.

Между пръстите гневът изтича
даже и в юмрук ако са свити...
Че бог вдигнал е ръце от тебе,
за да може с тях да те закриля.

Говори, но знай, че ти се дава
свобода на словото с дар слово!

Ала накъде ли пътува реката

Еднакво и към извора и към морето
Стои една мачта
С ехо от синева по нея

А не е ли така и разлива на живота ни
Когато се слеем с неуморната работа
на духа ни
И преставаме да имаме цел.

ДОБЛИЖАВАНЕ

Слънчев ден
Разпилян на капки
От водните пръскачки
В четливите им желания
Над лехите с рози

И къщата под сенките на елхите
Които влизаха през прозорците
и излизаха

Детско око до оградата.

ПРИСЪНВАНЕ

Сянката зад ъгъла не пристига
Защото къде ще пристигне?

Тя е на улиците с акациите
И сред зеления полудзвуч
На луната езерото и лебеда
Изрисувани на старото ни семейно легло

Дори във влака
Който чакаше на някаква гара
Часовникът да премести стрелките си

Във впечатлената душа до прозореца

Сред светлината която отвсякъде изтича
На остъкления ни шкаф се явяват като
присънване
И възбразените образи
срещу безмилостното небе.

ДАРБА

Дарба! Сякаш вдигнат е грузински тост за Бога!
На такава висота ти можеш да решиш, че
вече дясната ръка на лявата се доверява.
И че можеш всичко да изкажеш, ако можеш.
Мигар слънцето е слънчоглед на друго слънце?

Даже искреният крие силната си карта
и мълчи с ръка отзад, а не върху сърцето.
Неизвестното е крехко: запази го в тайна!

ЗИМОРНИЧАВО ЛЯТО

Къде закрачи, босонога геометрией, щом знаеш,
че змиевидното шосе с глава от блато е отровно:
по твоите пет студенокръвно зъзне и се питаш,
ако върбата има шал с ресни това не го ли топиш?

Чертожникът, оттеглил се от всичко, си стои в чертога
и знае, че два пъти през годината се равеноства.
По всяко друго време погледът му нищо не чертае,
докато от самото нищо знак за равенство възниква...

Загърбил някаква си квадратура на кръга, той гледа
в правоъгълника на прозореца си конуса на планината.

ЖЕНА В ГОРАТА

Жена в гората, без да пуска корен
на помисъла, без да се страхува
за свойто настояще, като знае:
ручяят трепти на място, докато се движи.
С ръка на челото си става сянка,
с ръка върху сърцето си съм слънце,
в миг изсяннило си защо когато
борът ѝ кади таман, тя гледа дяволито.



Паметникът на загиналите във войните - село Драганово, Великотърновско

РИБА

Като риба която плува по улицата

Или като друго сравнение проблясвало из дълбините
Край статуята поленнала с миди

Днес си само риба само риба само риба
За моите инсталации от мрежи и призори.

АНГЕЛИ

И тъй като страшното ни предстои
Какво ще кажем на нашите ангели

Страшното започна с красотата.

СБОРНИК НА ЛИТЕРАТУРНАТА ГРУПА - ГОРНА ОРЯХОВИЦА

Галина МОСКОВА

ПРЕЗ МАСКИ

Защо през маски трябва да обичаме, през лед да стоплям твоето сърце, и три пъти в огъня да влизам грешен, и три пъти в ледените ти води?

Сега съм гара, спрели влакове, ненужен коловоз зад хоризонт, три пъти съм пречистена Голгота, три пъти съм от теб пленен. Неземна ще преплиташ световете, и спряла някъде на кръстопът, отпиваш бавно загорчали устни, неспрели дните да броят...

Защо през маски трябва да обичаме? Душите ни неистово крещат, забравените думи са огнище, стоплило ръцете ни от студ.

Стефан МИТЕВ

МОРЕТО

Какво е морето? - моряка попитах. Той тихо отвърна ми: - могат живот, вълни от полуда с дъха на звездите след първия изгрев под първия грот. Потрепващи устни, които целуват писмото от другия край на света... Случайният соранг, за който си струва да хвърлиш зад борда ститина лета.

Любов недопита, по мъжки залязла, среднощен запой, или утро след шорм. Или вик на моряшка сиротица-майка с въпрос безответен "О, Боже, защо?!" Морето ли? То е симфония в синьо, велика и смела игра на вълне. Морето ли? То е магическо вино, но пие се само от силни мъже.

Антоанета ЯНЕВА

КРАТКА АВТОБИОГРАФИЯ

На малък остров, преди толкова години, изглежда ми сега като един живот, южнякът ме запрати сред морето синьо като безтън, весел платноход.

Потърсих пристан, ей така, за малко, от бурите за да се подслоня, ала заседнах в плитчините безвъзвратно на тази чужда, слънчева земя.

И вече нищо тук не ми е чудно, но страдах, чак докато разбера - от острови се бяга много трудно, а аз не знам да плувам... нито да летя...

Валентин АНГЕЛОВ

КАПЧИЦИ ОТ ВОСЪК

Не питай шом луната похотливо събира в шепи нощния сатен, и полетят на звездното хвърчило ти свиря Моцарт, Бах или Шопен. Не питай шом брегът е омагьосан и приливът се рее в пустошта, и пясък пръска капчици от восък от бурната и мамеща вълна.

Не питай шом отдавна се е скрила безбрежната й дивна синева, и в залеза на огнената грива белее се по детски пролетта. Не питай шом гласът на някой влюбен кръжи в безкрая на един живот, бди свободен, но бди и буден шом чувството те моли за любов.

Не питай шом две устни те обичат, отпий небрежно, после се върни, и пий до дъно молещия смисъл, една любов в две хубави очи.



Дора ЕФТИМОВА

БЯХ - СЪМ

Бях. Нежна, бяла пъпка, разливаша се всяка пролет. Вибрираш, с красиви тръпки, назряваха във мен любови. Бях. Ярко червена роза, привличаша със силен аромат. С любов - в стих и проза, омайно те завърших пак. Сега съм пухкаво глухарче и в Космоса изпращам любовта. На живота чудното зарче, докрай ще хвърлям с доброта!

Велка ВАЛАЧЕВА

БЯГАЩ ЗАЛЕЗ

Разпилени вятърни мелници. Ръце потегнати към небето, искани обич от вятъра, молещи за нежност морето.

Вятърни чувства,

толкова преходни, толкова нежни, нечни устни докоснати.

Време за мен, откраднато от вятъра. Колко е хубаво, че те има, бягащ залез, приказан пристан... Уморени чувствата засипват.

Бяга умора от очите, за друг мисля сега, онова уморено привикване, че съм тук и съм твоя жена...

Диана СТЕФАНОВА

Сърцето ми не е афиш рекламен, който можеш да разлепваш и разкъсваш. Душата ми е езеро. Душата ти в душата ми оглежда се, душата ми в душата ти умира и се ражда. Природо, дете съм, осъзнавам. Да пораснал не успях. Но защо не ме научи и да мразя, вместо да обичам в този свят?

Дочка ВАСИЛЕВА

В ГЛАВАТА МИ ЖУЖАТ ПЧЕЛИ

Узряха тишините ми. Презряха. Изсъхнаха стebelата им до корен, че все във грешния сезон цъфтяха и затова останаха безплодни.

Подреждах ги. Наричах ги по име. И чаках да се сбъднат като сънища. Намразих пролет, лято, есен, зима, а тишините все жадуват пътища.

И думички-пчели да ги помилват. Стаените надежди да опрашат, че безнадeждно тихото горчиво е като утайка подир вино в чашата...

Сезоните ръцете си измиха... Сърдити ветрове мъглите влячат. В сърцето ми гнезди умора тиха. В главата ми жужат пчели. И плачат...

Красимира КОЖУХАРОВА

ВДОВИШКО ХОРО

Празник е! А на площада жените играят вдовишко хоро... Отиват си мъжете ни, отиват си... Играят жените...Играят... Една до друга в празнични рокли като перепудри летят... Вплелите ръцете си силно до болка в стъпките крият горда тъга. Усмивнати тропат чевръсто, забравили всички житейски неволи. Люлее се диво хорото самотно и тъпани вийт в неистов копнеж... А времето бавно над всичко съдбовно забравя тъче...

Светла БОГДАНОВА

КАКВА ТИ СКУКА! Времето не стига за толкова несвършени неща! Животът е една свещица, която гасне в утринта.

Светът отново ще върви напред, захвърлил вещите ми непотребни. И с ценностите ми - в чувал за смет, докучковозът ще потегли...

Бръшлянтът ще проточи врат към покрива на тази къща. И само вихърът в нощта комина тъжен ще прегръща.

Движех се като в сън. Намерих посочения човек и му подадох букета. - Честит празник, другарю... - гърлото ми пресъхна.

Емил ПОПОВ

ПРЕГРЪДКАТА

Най-ценната прегръдка на света са детските ръце, обгърнати врата на мама.

Това е среща на живота с пролетта и то с лице.

От нея по-голяма няма.

Когато със годините растеш, превръщаш се в младеж, при стъпка грешна, несполука при мама непременно ще я отнесеш, в прегръдката ще спреш. Спасителният бряг е тука.

Пораснал, със семейство си сега, но в майчино сърце тревогата й не престава. И първата милувка помни тя. От детските ръце следи завинаги остават...

Дянка МАДЕМОВ

НАЙ-ПРЕКРАСНИТЕ ЦВЕТА

Наближаваше 24 май и учителят каза венчки да носим цветя за празника. Баба ми Гана имаше чудесни божури и аз я попитах дали може да си набера. - Ох, свидят ми се, мари бабче! - призна си чистосърдечно тя. - Кой знае къде ще ги захвърлиш след манифестацията. Пък, я виж колко хубаво са ми цъфнали. Така тръгнах към училище без цветя. Нищо, щях да поискам по едно лале от съучениците си и ще си направя какъв да е букет!

Училището беше в града и към него водеше пряка пътека. В края на селото пътеката се разклоняваше - едната тръгваше през поляните надолу към училището, а другата...

Точно на този разклон ме осени гениална идея. Ама, разбира се! Хванах другата пътека... Не съм чувал да има друго село като Бакойците - село с две гробища. Едното - от северния край, другото - от южния. Сигурно, когато двама се мразят - да почиват на максимално разстояние един от друг, когато умрат! Разбира се, Горните Бакойци си имат тяхно - трето гробище. Но... както и да е.

Отворих предпазливо гробищната порта и се огледах за посетители. Нямахме никого! А гробовете бяха отрупани с цветя - божури, нарциси, лалета! Не чувствах никакви угризения, защото според баба ми Гена това беше гробището на нашите душмани. Събрах си един огромен букет и гордо закрачих към училище. А там всички ахнаха, а най-много - учителят.

- Дянка, откъде набра този чудесен букет? Сигурно от градината на баба ти?

- Не, те са от другата баба... Ама тя е... по-отгътък...

Не исках да лъжа, но не биваше и да казвам истината. Сигурно това се наричах некого! А гробовете бяха отрупани с цветя - божури, нарциси, лалета! Не чувствах никакви угризения, защото според баба ми Гена това беше гробището на нашите душмани. Събрах си един огромен букет и гордо закрачих към училище. А там всички ахнаха, а най-много - учителят.

Ужас! Ами ако ме попита откъде съм гиbral? Знаех, че съм пионер и не бива да лъжа - пък особено Първия между Първите. Но...заръката на учителя не поддържаше на обещане!

Когато приближихме трибуната с официалните лица, учителят ме изведе от строя, показа ми откъде да се кача и кой точно е Другарят, на когото трябва да дам букета.

Движех се като в сън. Намерих посочения човек и му подадох букета. - Честит празник, другарю... - гърлото ми пресъхна.

- О-хоо! Я виж ти какъв прекрасен букет! Мерси, моето момче! От къде ги набра, а? Я ми кажи!

Смигна ми дяволито. Стори ми се, че знаеше отговора и сега ме изпитваше. - От гро... - почти се разплаках.

Но в този миг мощно „Ура“ разцепи простора и той така и не чу за източника на своя подарък. Прегрътна ме, вдигна високо букета и започна да рецитира с патетичен глас:

- Браво, моето момче! Ти си истински пионер! Нека всички вземат пример от теб! Нашата Партия ще превърне България в една прекрасна цветна градина - също като тази, в която растат тези прекрасни цветя!

- Слава на нашата Партия! - закрещях на свой ред и аз. Така ме бяха учили... Макар, че току-що бях научил в какво се канят на превърнат България... Нищо, знаех си, това са само лозунги...



София ФИЛИПОВА

ГЛАС В НОЩТА

Не ми отнемай болката! Мое богатство е, част от духа ми, нежна частица от мойто съзнание. И не ми говори за външни неща – друг свят обитавам отдавна, спяна съм вече за старите друмища, извървях ги отдавна, мъртви за мен са. Душата ми броди на сто къса разкъсана. Ела, събери я! Вдъхни й живот! Да седнем заедно до онази ограда, откъдето не знаем какво има, да седнем във мълчаливо очакване. Глас може би ще дочуем далечен: Този е вашата карма! А болката – нашето щастие!

ЖАЖДА

Вятър ли ме носи из простора или някаква предпролетна мелодия? Бягат ми очите по зеленото, плиснало се нашироко по полето. А полето – тънко покривало, под което се спотайва и живот, и смърт. Тялото му – топла млада плът – диша развълнувано, възбудено, като тръпния над него въздух развълнувано в тази мека, многоръка привечер, многоръка, многогласа, многознаеща. Два налети облака със кръв като гроздове увисват в хоризонта, като някакви огромни въпросителни, отговор които чакат мълчаливо. И кръвта, звътяща в вените ми чака, иска да проникне всякъде, във всичко, да се втурне в четирите посоки на земята, да се нирне в дълбините на водите, да се смеси със космическия прах в небето... Ах, ще утоли ли някой тази жажда, тази разяждаща сърцето алчност, тези стръвност, порив и желание! Облаците, пълни с кръв, се пукат и потичат алени потоци буино и се плисват върху земното зелено, и се смесват с ритъма на дишането, с парата, със мене... О, каква симфония сега започва за земята, за небето и човека, който иска да обхване необхватното!

Сотфия, рисуван от мага на четката и неин съмишленик през годините Иван Кирков. Образът е никак не само красив, но и мистичен, замислената жена крие в себе си някаква съдбовна тайна. Изкушаваме се да потърсим неизреченото в стиховете – тя няма нужда от дадена наготова музика, а трябва да предаде „дивашкото гърлище“ на вятъра при „силен гняв“. Успял ли е някой от предшествениците й да го стори? И каква сила на характера, какво неповторимо напрежение е необходимо, за да извикаш: „Ще те запуща извор-мъка, най-подир, / ще ви изстържа, болест и ръжда-неверие!“. Това е непокорната скитница на Багряна, която вече е преминала през кръвовете на Ада, без да се е примирила:

От появата на „Сбогом, слънце!“ – поетичното възкресение на Дора Габе – не съм изпитвал такова силно въздействие при среща с творческо избухване. За мене 2019 година е особено значима най-вече с две незабравими поетични книги – „Покаяние Господне“ на Румен Леонидов и „Жажди“ от София Филипова. И докато, все пак, след изповедите на Леонидов в „Рембота-вър“ и в „Сляпа неделя“ очаквах от него нов връх, лиричната мош на София Филипова ме завари неподготвен. Да, винаги съм й се възхищавал – тя е любимата учителка на стотици възпитаници на Националната гимназия за древни езици и култури, дългогодишен председател на Българския хайку съюз, направи и чудесно списание за хайку поезия, неинаднат и нейният „Речник по стихознание“. Няма да изреждам всички значими подробности от културния й принос, тъй като бих желал да се съсредоточа върху неочакваното. През 2009 г., заедно с чудесната поетеса, художничка, певица Александра Ивойлова ни покориша с поетичните диалози „Отгласи“ – те бяха нещо съвсем непознато и свежо в литературата ни. Няма да се учудя, ако свикналите да венчехват тесен кръг експериментатори, и сега може би ще останат глухи за посланията на „Жажди“. Но не се съмнявам, че истинските ценители на големата поезия ще изпитат тръпката от откритието и ще подирят сред „неразбираемите любови и сред горчивите откровения“ на София Филипова онова, което я свързва с надвременето.

„Няма норми на човешкото сърце. Няма разум. Във горещото и врящо, и кипящо чувствено море съм хвърлена.“ Започва нашето пулване, заедно с нея. Тя е „многоръка, многогласа, многознаеща“, за стиховете й няма възраст, изпълнени са със „стръвност, порив и желание“. Нещо фаустовско откривам в намерението й да „обхване необхватното“. Преди нея се опитаха да сторят същото Багряна, Дора Габе и Блага Димитрова, а тя сякаш продължава размислите им и дори стига по-далеч от тях. Ярко е в наши дни да събуди сетивата ни едновременно модерна и класическа поезия, интелектуална и емоционална. От корицата на книгата ни гледа портретът на

Аз скачам бързо в зиналата паст на вятъра

и като него ще беснее, ще крещя и ще се бия,

и като него ще се смее на страха и бягството от битката.

Няма в съвременната ни поезия толкова дръзки и незабравими слова, няма тъй силни заклинания – те помагат не само на нея, опълчилата се на болничната постеля, но и на нас – също като Вергилий в „Божествена комедия“ тя ни води „из загадъчните лабиринти на сърцето“, помага ни да надникнем „в най-потайните загадки на света и битието“. „Наситеното, тежкото, съгъстеното мълчание“ се преобразява в „оазис с извор животворен“, тъй като София Филипова успява да го превърне в „блеснали светкавици“, тя вдъхва живот на „пустотата“, а това е по възможностите само на забележителни поети.

В някои от стихотворенията ще открием припомняния на виденията на нейни събратя по лирични откровения – от Иван Теофилов и Салваторе Куазимодо, до Йосип Ости и Аксиния Михайлова тече трескава диалог, доказващ общото между творците „с различен жребий“, които – „преди да потънат неусетно в нощта“ – оставят на живите своята магична енергия, учат ги

РАЗДВОЕНИЕ

Напоследък се разполювам. Седнала съм до бюрото в неподвижност... вцепенена. Погледът ми прикован към книгите, като във любов прилепнали една до друга. В страниците им усещам как се срastвам, с буквите им – как се сливам. В тялото им влязла съм – усещам... и ще си остана там, когато си отида. Всичко туй прочетено ли бе от мене? В тялото им съм. Без свое тяло. Кой ще влезе в безтелесната ми същност? Кой ще се докосне до незримото лице?

...Тези книги, тези ръкописи, тази безпределна влюбеност...



ЕТО МЕ. ТОВА СЪМ АЗ!

Сотфия, рисуван от мага на четката и неин съмишленик през годините Иван Кирков. Образът е никак не само красив, но и мистичен, замислената жена крие в себе си някаква съдбовна тайна. Изкушаваме се да потърсим неизреченото в стиховете – тя няма нужда от дадена наготова музика, а трябва да предаде „дивашкото гърлище“ на вятъра при „силен гняв“. Успял ли е някой от предшествениците й да го стори? И каква сила на характера, какво неповторимо напрежение е необходимо, за да извикаш: „Ще те запуща извор-мъка, най-подир, / ще ви изстържа, болест и ръжда-неверие!“. Това е непокорната скитница на Багряна, която вече е преминала през кръвовете на Ада, без да се е примирила:

Аз скачам бързо в зиналата паст на вятъра

и като него ще беснее, ще крещя и ще се бия,

и като него ще се смее на страха и бягството от битката.

Няма в съвременната ни поезия толкова дръзки и незабравими слова, няма тъй силни заклинания – те помагат не само на нея, опълчилата се на болничната постеля, но и на нас – също като Вергилий в „Божествена комедия“ тя ни води „из загадъчните лабиринти на сърцето“, помага ни да надникнем „в най-потайните загадки на света и битието“. „Наситеното, тежкото, съгъстеното мълчание“ се преобразява в „оазис с извор животворен“, тъй като София Филипова успява да го превърне в „блеснали светкавици“, тя вдъхва живот на „пустотата“, а това е по възможностите само на забележителни поети.

Няма в съвременната ни поезия толкова дръзки и незабравими слова, няма тъй силни заклинания – те помагат не само на нея, опълчилата се на болничната постеля, но и на нас – също като Вергилий в „Божествена комедия“ тя ни води „из загадъчните лабиринти на сърцето“, помага ни да надникнем „в най-потайните загадки на света и битието“. „Наситеното, тежкото, съгъстеното мълчание“ се преобразява в „оазис с извор животворен“, тъй като София Филипова успява да го превърне в „блеснали светкавици“, тя вдъхва живот на „пустотата“, а това е по възможностите само на забележителни поети.

Обичам всички земни и неземни твари!

Най-много теб обичам те, човеко!

Стиховете в тази необикновена книга не са събрани механично, те ни върхлитат устремно, наслагват настроения и чувства, превръщат се в роман, където „превратностите на играещия си с нас живот“ изглеждат страшно истински, сякаш сме искали да разкажем за себе си, но поетесата ни е изпреварила и е предала най-скъровеного ни послание. „Всичко прекрасно е рядко“ – цитира тя една латинска сентенция и е цялото си светуосещане я доказва. Колкото повече са страданията и изпитанията, толкова по-ярка е светлината на доброто и на истината, изгряла в прозренията й. „И най-нещастният в интимните си чувства е по-наштил от празното сърце“ – бих изписал тези слова по стените на къщите, бих ги запазил завинаги в съзнанието си, за да не забравям никога нейния безсмъртен об-

Къде остава всичко?! Има ли ме всъщност, няма ли ме?

НАДЕЖДА

Поливам си саксията редовно, макар че вече няма цветя, дори и коренчето е изтръгнато. Пръстът обаче жадно гълта, водичката на едри глътки гълта - такава жадна, ненаситна пръст! Пък може семенце да е попаднало, а някой ден и цветя да разцъфне.

OMNIA PRAECLARA RARA

Всичко прекрасно е рядко. Латинска сентенция

Обичам да пия всяко нещо бавно на глътки: кафето, надеждата, любовта, болката... Глътките се сливат във едно усещане, тръпнеше горчиво-сладостно носи те нагоре... все нагоре... Накъде, о Господи? И докога? А после?

Omnia praeclara rara...

Обичам всички земни и неземни твари!

Най-много теб обичам те, човеко!

Стиховете в тази необикновена книга не са събрани механично, те ни върхлитат устремно, наслагват настроения и чувства, превръщат се в роман, където „превратностите на играещия си с нас живот“ изглеждат страшно истински, сякаш сме искали да разкажем за себе си, но поетесата ни е изпреварила и е предала най-скъровеного ни послание. „Всичко прекрасно е рядко“ – цитира тя една латинска сентенция и е цялото си светуосещане я доказва. Колкото повече са страданията и изпитанията, толкова по-ярка е светлината на доброто и на истината, изгряла в прозренията й. „И най-нещастният в интимните си чувства е по-наштил от празното сърце“ – бих изписал тези слова по стените на къщите, бих ги запазил завинаги в съзнанието си, за да не забравям никога нейния безсмъртен об-

Жажди пламтящи, жажди горици,

ту буино пламтящи, ту леко стихащи,

за да се вихрите с по-огнена сила,

неутолими и неугасими.

Живейте си, жажди, своя живот жизнен,

доде на раменете ни кацне Необяснимата,

за да ни каже: „Хайде, достатъчно!“,

за да ни каже туй нежно-любовно

и ни попита с молитвено тих глас:

„Къде останаха всичките жажди?!“

Жаждите са завинаги запечатани между двете корици на поетичната книга, която е събитие – не само за днешния ден, но и за утре, събитие, след което макар да изгледаме все същите „вече сме други“ – „О, каква свобода на излезала вече затвора си!“ Благодаря ти, София, за огнения стъб на духа ти, който ми възвръща вярата в разума и в сърцето.

„Жажди“, София Филипова, стихотворения, ИК „Изток-Запад“, С., 2019.

Георги ЦАНКОВ

**Петя ПЕТРОВА**

Аз съм птица жадна,
ти си водопад.
Аз криле разтварям,
ти си ми небе.
Аз молитва шепна,
ти си моят храм.
Ти си пътник странен...
Аз съм твоят пристан.

Бих дала обяда си някому,
що е потребен.
Стаята своя отстъпила бих
на скитника беден.
От всичко на света що имам
бих дала.
Само устните твои...
Само тях не мога да дам!

Две палави деца:
дъшата и плътта
проплакват всяка нощ.
За секнали игри.
За паднали звезди.
Изживат търсещи очи,
но нивга скритите недра:
две плачещи деца,
останали сами в нощта.

(песен)
След тази любов сърцето ми
ще бъде кораб на морското дъно,
очите ми ще са планински извори,
ръцете ми – дървета отрязани...
И няма слънце, няма пролет,
няма звук и шум.

Една любима книга
аз дълго ще разгръщам
и до себе си вечно ще държа.
Едно ковчеже малко
с накити от злато
ще чакам да ме върне в сън далечен.

И може би ще мислят, че съм луда.
И може би ще вярват, че съм луда,
когато:

Из улиците ще вървя,
ще говоря на разни езици,
ще те виждам, когато притворя очи,
ще ми се причуват клетви за обич...
И ще вървя като в сън,
ще вървя „самодива“
и само Ти
само Ти
само Ти
ще знаеш за обичта!

ГЛУТНИЦАТА

Горан АТАНАСОВ

Зимата сякаш беше безкрайна. Снегът падна още в последните дни на октомври. Лед скова реките, клоните на дърветата и ниските храсти заприличаха на ледени статуи. Виелниците и валежите слизаха от Балкана и застилаха полето с бяла пелена, огромна и безкрайна като океан. Имаше нещо магично в тази картина, някакво усещане за тайнство, необяснимо за баба Мария, което тя чувстваше и по свой начин обичаше.

В края на януари омекна, виелниците поспряха, небето се избистри. Слънцето светна в малката кухничка на бабата. Дойде време да навести вичетата. Защура се из къщи, искаше да им занесе от всичко. Стъкми огън, напали печката и направи огромна турта. Слезе до мазето и взе бурканче лютиенника, зави парче сирене, малко сланиника, наля шише вино за сина и снахата, турна бутилка олио и подреди всичко в големия цедник.

Преди да тръгне, отиде в въгъла на стаята и запали малкото кандилце. Прекрсти се пред лика на Богородица, помоли се, а сетне мушна кибрит в дълбокия ждоб на престилката си. Завърза забрадката на главата си и пое през полето.

Времето беше чудно, косото януарско слънце проблясваше по снега и пръскаше диаманти. Дивната красота превземаше сърцето на старичката.

Няколко часа деляха двете села, но се вървеше трудно. Старият коларски път бе покрит със сняг и бабата мъчно стъпваше. Беше изминала повече от половината разстояние, когато слънцето се скри зад Балкана и денят неустойно започна да отстъпва. Силите взеха да я напускат. Беше стигнала Добри дол, когато спря край изоставен обор да отпочине. Подпря се на плета и забърса

си и си мечтаеше... Представи си как щеше да прегърне седемте си малки внученца, как щяха да седнат със сина и снахата край синията, как щяха да се нагостят с прясна пита, сирене и сланина, как щяха да изпият по чаша вино... После щеше да легне край огнището с дечурлигата и дълго да разказва приказки за таласъми и караканджули, да плаши най-малките с баба Яга и Торбалан...

Щеше, но...

На няколко пъти поспря и се заслуша, струваше й се, че някой върви подире й. Свърна назад и с ужас видя пет-шест чифта очи, вперени в нея. Наблюдаваха я хладнокръвно на не повече от петнайсет крачки.

Вълци!

Дългата зима ги бе изкарала от леговищата. Бяха започнали да идват все по-близо до селата, да прескачат огра-

дите, да се промъкват в кошарите и да завличат малките агънца. Баба Мария беше безстрашна и силна жена, и друг път бе виждала вълци, но този път имаше лошо предчувствие. Ех, да беше с нея дялото с пушката! Ама лоша болест го настигна и старецът само лежеше. Уплаши се, сам-сама жена наред полето, по-добре да не беше тръгвала, толкова ли е глупава, че да хукне в такова време! Старата жена усети края на живота си и през главата й запрепускаха хубавите моменти от него – когато се задоми, когато се появиха рожбите й, когато децата й минаха под венчило, когато на белия свят дойдоха вичетата... Колко ги обичаше, Господи! Единственото нещо, което искаше сега, бе да ги гушне, да види игриците им, очички, да чуе звънкия им

смях и да нацелува своята любимка – най-малката калпазанка – Гинчето! Спомни си, когато беше малка, как в една студена зимна нощ пътуваха с колата към село. Насред пътя глутница вълци ги застигна. Баща й запали едно въже и го пусна зад каруцата. Чу го да казва, че вълците се страхуват само от огън. Глутницата продължи да ги следва чак до селото, но не нападна. Жената се разкряса, заръкомаха, запляска с ръце. Глутницата започна да се групира и след няколко мига баба Мария бе заградена от няколко сиви вълци и едър черен мъжкар с изцъклено око. Същински призрак! Сякаш самият дявол стоеше насреща й.

Вълците я гледаха свирепи от долу нагоре, опашките им бяха подвити, а оголените им зъби и чудовищното им ръмжене я вцепеняваше. Усещаше по тялото си милиони малки мравки, ко-



сата й настръхна. Чуваше стъпките им в снега, усещаше дъха им върху себе си. Очите им светеха кръвожадно на пълната луна. Всеки момент щяха да скочат и да я разкъсат. Погледна за последно нагоре, където искряха милиони звезди. Една се откъсна и огнената й опашка разсече небосвода...

Някой пое при Свети Петър, дали щеше да почака старичката? Взе парчето сланина и го хвърли. Вълците обаче не му обрнаха внимание. Бавно, затваряйки кръга, се приближаваха. Тогава баба Мария изсипа цедника в снега, отвори бутилката с олио и го разля обилно върху него. През цялото време крещеше, а вълците не спираха да ръмжат. Усети как разкъсаха полата й. Краят бе близо. С треперещи ръце драсна клечката и започна да го размахва около себе си. Разпраща се и засвятка, все едно цялото поле беше подпалено с барут. Баба Мария крещеше и тропаше с крак. Приличаше на стара магьосница, с вселил се в нея зъл дух, даващ й сили да помете всичко наоколо. Зверовете се стреснаха, започнаха да се отдръпват и отвориха обръча. Старичката почти затича към селото. Глутницата, предвождана от едноокия черен вълк, продължи да я следва, но отдалече, вече без охота. След половин час баба Мария се сети сили и догарящ в ръцете огън стигна горната махала. Кучетата се разляха. Тя се обърна и погледна към далечината. В подножието на боровата горичка вълците стояха и не я изпускаха от поглед.

Улиците бяха разчистени, комините на къщите димяха, чуваха се гласовете на стопаните, които шетаха из дворовете. Някои прибраха стоката в оборите, други носеха дърва. Сърцето й се успокои. Баба Мария се окопоти. Погледна пак към баира. Черният вълк поведе глутницата навътре в полето. А тя пое напред към вичетата си. И към Гинчето. Как ли щеше да се ококори, когато й разкажеше тази история?...

ОБИТАЛИЩЕ ЗА ОБИЧ И МИЛОСЪРДИЕ

Снежана Горанова има дарбата да създава топла, човешка поезия чрез непреднамерени поетични образи и похвати. Тя елегантно внушава на читателя, че чувствата на всеки поет са съкровена и лична изповед, която той неусетно приема, припознава за своя. Доверява й се, съпреживява я, дори я помни дълго, след като страниците са затворени. СнеГОР се е преродила в думи, излъчващи обаятелна светлина.

Метафорите и внушенията в тази стихосбирка никак си тръгват спонтанно и като че ли случайно, но когато я дочетеш, осъзнаваш – свободата е постигната и е реална, светът се самоподрежда и се самообяснява по убедителен начин. Всяко нещо си отива на мястото, а пътят на поетичното продължава да зове читателя да не спира да търси нов смисъл и нова емоция.

Не е шега, че женската душа крие повече тайни, отколкото боговете биха могли да отгатнат, че съществуват. При Снежана Горанова душата й ражда поетичната магия, която сякаш извира отнякъде много дълбоко. Многолика, понякога и тъмна, но винаги красива е представата й за възвишена душевност, макар явно да е изранена и от скителства, и от житейски несретни, и от мрачни разочарования. Но това не е логическа или емоционална дисекция на вътрешното аз, което трябва да ни порази с хладнокръвие или неочакваност, както често можем да открием при други автори.

При Снежана Горанова извайването на образите, ритма, внушенията и финалните фрази-сентенции са по-скоро ритуал по приканване към съпричастност. Призовани са съхранителите на живецата, чувствителните и жадни за очарователни думи, за стъписващи

откровения, за окуражаващи философски послания. Без блудкавости, без превземки, без мелодраматичност, СнеГОР търси ориентири в загадката-поезия. Основен ориентир й е смисълът да преодоляваш грозното отчаяние, за да видиш и за да устетиш нов хоризонт, зад който има нова надежда, възхита, смирение, тишина за съзряване и утешителни оценки. Стихосбирката като цяло е обиталище за обич и милосърдие.

В стиховете СнеГОР ни предлага и възгорчива поетическа съпричастност. Тя прилича на утехата и откровението на приятел, преосмислил стойностите на враждебния и озверял комерсиален свят, дори ни нашепва съзаклятнически – не сме сами, има още като нас красиво-души, влюбени в думите и в многоликите им значения и чар. Убеждава ни, че не е фатално да си „занесен“ по поезията, да изнежяваш душата с красиви слова и образи. Фаталното е да нямаш душа, с която да видиш, устетиш и съпреживееш ярката светлина на мечтите и тяхното им съчетаване с човешкото.

Снежана Горанова е извезала върху страниците и своите безсънници, и личните си терзания, заявила е своята гражданска позиция в подкрепа на доброто. Сътворила е олтар, пред който всеки може да коленичи, за да положи своята искреност според емоционалната си интелигентност. Защото животът не е и не бива да е само някакво смъртно чувство, а възпятата истина за нашите същности, които само понякога излизат на светло и ни поразяват с неочакваните си багри.

Без обяснения, без извинения! Само поезия!

Мартен КАЛЕЕВ**Юлий ЙОРДАНОВ**

...Държа най-новото книжно чело на Боян АНГЕЛОВ - стихосбирката „Рестаурация наobeliska“ – където си дават среща или по-точно казано се възправят една с друга еволюцията срещу революцията в мисленето и поведението ни. И като четете стиховете, като анализирате моралните зигзаги, читателят поставя на Голготата моделите на човешкото развитие. Струва ми се, че в казаното от Иван Гранитски в предговора има сериозна доза правда: „Лирическият герой на Боян Ангелов, когато се съпротивлява на лъжата и демагогията, на официалния фалш, получава вместо ласки – юмруци. Усещането за всеобщ разпад, за деградация, демонстрацията на парвенюината и срамните воделити, които слагат своя отпечатък на днешното време, не само отблъскват лирическия герой, но и постоянно насочват погледа му към романтичното минало, към времето, когато любимото Отечество е имало идеали и ценности – национални, социални, естетически“.

Ето потвърдението на тези думи, концентрирано в риторичния въпрос:

*От скоростите кой ще ни избави,
щам пред покой сме с прибрани дани?
„Покой“*

Поразително ме впечатлява композиционната структура на стихосбирката. Трите цикъла от емоционална гледна точка са в някаква вътрешна градиация. Докато в „Плахо пламъче“ и „Рестаурация наobeliska“ лирическият герой се мията, омотан в паяжината на загадъчността, то в „Перлата в окоето ми“ звучат фанфарите на Българското. И в двата първи цикъла се носи лавата на психологизма; на дълбокото преосмисляне аксиологическите стойности на живота. В това отношение думата взема философът Боян Ангелов, насипайки лиричното си слово с митичност, многозначителност, подтекст и още, и още... Разсъждавайки върху човешката ексценция, читателят става съчастник на поета в баталиите между Доброто и Злото.

*Тя, горката, събра достатъчно тегла.
Напелжала
е с цели двадесет и един грама.
Какво ли не е изживяла!
Вдигнъл родена,
за нея смърт няма.
За онтологичната и природа
попитайте човека
в отсрещната къща.
Той не е Христос -
Христо се казва,
но не приказва.
И защо му е да говори,
щам никой
не го разбира,
а всеки
го е страх да умира.
„Теглото на душата“*

Докато четях цикъла „Рестаурация наobeliska“, една мисъл като пчела жуееше в съзнанието ми и не ми даваше покой: за каква рестаурация пледира поетът. Но стигнах ли финала на едноименното стихотворение, дадо заглавие на сбирката, просветлението като слънце изгря:

Снежана ГОРАНОВА**СТАРИЯТ ПЛОВДИВ**

1. Колко сме сами –
тревожни грешници,
обречени да се
обичат мъдро.
Колко сме сами –
погълнати мълнии
от разум земен...
И се навеждам
все по-ниско,
кратко смалена
пред старинните
пловдивски къщи.
Божествена ли е била ръката –
градила ги така,
прегърнати?

2. ДО ПЛЕЗЕНА МИ СЕ СТИЧА
АЛЕНА,
лека дреха. Рамото я удря като с крило
и извива погледа ти...
Три стъпки,
още три и още три
по древен римски път.
Само тук ли сме припъзчили?

Какво ни обещава
асфалтираното око
на днешната улица?

Три стъпки,
още три и още три.
Спирам до теб. Затвори очи –
най-ослепителното изкопаемо
е това докосване – отвътре.
После,
после археолозите откриват –
сътвореното от него.

**ПРОДЪЛЖЕНИЕ**

Вгради ме в себе си
като стъпка в пясъка,
като река в морето,
като съчка в огъня,
като лудо мъчание в пъпка,
като клас, вречен в зрелостта,
като непостоянство в кръвта.
Вгради ме в себе си –
прокълната и коронясана,
пелувана и ненапелувана,
покорна и непокорена,
изкушение и продължение на
света...

Вгради ме в себе си –
свещен е на майстора грехът,
щом извора чешма ще стане.

ЗАКЛИНАНИЕ

Със женски очи
мъжки глас да задържиш.
Мъжки глас
като силна вода да те влачи,
да удриш глава
от бриг до бриг.
Дъно на извор и яз
да устетиш.
Под палешник
да не гъкнеш.
Плод да отмества
костите ти.
Да можеш злото с добро
да отпратиш.
Силата със сила
да спреш.
Кога куришум пропее,
люлка да оплачеш.
Кога невестулка плое,
първа чаша да дигнеш.
С мъжки глас
смъртта да повикаш –
земя да ти отговори.

ИСКРЕНА, СВЕТЛА И ПЕЧАЛНА

*От скоростите кой ще ни избави,
щам пред покой сме с прибрани дани?
„Покой“*

*Рестаурацията значи да отнемеш
от себе си
и на близкия
да дадеш
отломъчето
надежда.*

Не! Не съм убеден, че има истински българин, който да не благоговее пред върховете в историята на Отечеството ни. Повече от убеден съм, че Боян Ангелов е от тази категория родолюбци, които „любя, тача и мисля“ за „родината ни красна“, както казва патриархът Иван Вазов. Какво? Не вярвате ли? Прочетете тогава последния цикъл „Перлата в окоето ми“. В неговата разкошна литературна „градина“ историческият нарратив е на особена висота. Основание за тези умозаключения ми дават стиховете, в които българската история и българската духовност под една или друга форма, чрез една или друга съзидателна личност, пълнокръвно пулсира. И като изкусем Майстор поетът рисува портретите на титаните, записали звездни мигове в отечествената ни духовност – бuditелите на народната сваят.

*Само перлата на окоето ми
оцеля...
Върхля се в пепелта
на безопасността обществена.
Не само
моята пепел е тук,
много станаха пепел,
в която проблясва, лъщи
окоето ми стъклено,
„спечатлено“ от войните
в защита на царството.
Как се забравят
полетата бойни
с снежната кармични,
с бодливата тел,
с безчетните труповете безотчетни
край митичната Доира?!
Като малък обичах
стрелбищата, точен бях,
априори като награда
стъклена перла избрах
„Гео Милев“*

Чета стиховете, а една мисъл вътре в мен напирва, пробжда ме и ме предизвиква да извикам: „Та ние, българите, сме богоизбран народ!“ Прав ли съм или не съм – нека любезният читател постъпи като мене и внимателно с очи пъзли по редовете. Те ме връщат назад – още в ония лета, когато един подир друг са се възправяли темелите на величното Българско. По същество Боян Ангелов яко е забил палешника на своето поетично кредо в тези темели и открива онова, което в Евангелието на Тома, Спасителят Исус Христос казва: „И който търси / да не спира да търси, / и когато намери, ще се потресе, / и когато се потресе, ще се въдушеви, / а когато се въдушеви, ще се възроди.“

Немогадасе въздържа да некажанапещичко и за образността на Боян Ангеловото лирично слово. Та тя е като океан. А там? Като ме подхванаха ония ми ти лирически вънлономи, ония ми ти метафорични течения – Господи, оттук спасение няма! А мене хем ми се иска да се улова за някоя сламка, все по-издълбоко се гмурках. И колкото по-навътре навлизаш, толкова повече се носех на гребена на вълните от чувства, преживявания, мечти, копнения по несбыднатото и... разочарования, наситени с вълна от мъка. Плувах, плувах през стиховете и... о, майко мила, та този океан е безбрежен! Уж всяко нещо си има начало и край – пък лирическите късове на Боян Ангелов нямат свършване. И не би трябвало, защото поезията негова ме впечатли най-вече, защото е искрена, светла и печална – такава, каквато е и умьдрената виталност, преминала през изпитните на живота, за да я осмисли и предаде на другите след нас. И радостното е: някак си негласно Ангелов сам си прокара традиция – в края на август – всеки свой рожден ден да озаглавява с представянето на нова книга. Амин! До века!

Боян Ангелов, „Рестаурация наobeliska“ – издателство „Захарий Стоянов“, 2019.



(1921 - 2005)

КРАЙ ЕЗЕРОТО

В езерото - като в приказка - висят над небосклони повалени. Там върби разпелели са коси и във тях са месеца оплели. И към този свят с дълбоки висоти падат мълни безмълвно-черни: лястовици го докосват само и пак изчезват в сенките вечерни. После все тъй с бързината на стрела идат откъм храстите лескови: сякаш във водата ще се гмурнат те, ала гмурват се във сенките отново. И отново връщат се, летят, летят над това възлешно огледало; като смаяни се стрелкат и въртят в някакви светлеещи спирали.

1982 г., Старозагорски бани

ПОЕТИЧНА ДИСЕКЦИЯ НА ВРЕМЕТО

Георги ДРАМБОЗОВ е поет с широк диапазон на идеи, теми и проблеми, преживени и пресътворени талантливо в лирични послания. Умението му да „облече“ детайл или идеен подтекст, във въздействащ образ е доказано в творчеството му досега, което в по-голямата си част е емоционално като въздействие, с пастелна мекота и лиричност.

Новата книга на поета „Времето на Мамона“ е различна не само идейно, но и като стилистика. Самият Георги Драмбозов в уводните си думи я определя като „лирическа сатира“. Съдържанието на стихосбирката е конструирано в два цикъла – „Протестът на младостта“ и „Суверенът“. Идейният замисъл на „Протестът на младостта“ е актуален – да покаже справедливото негодование на младите срещу корупираната политическа власт, тоталното разминаване между говореното от трибуната на властимащите и моралната, материална и духовна нищета на хората от народа. Акцентът тук е поставен върху осъзнаването на случващото се в делника, в живота и в съзнанието на обществото, т.е. върху бунта на осъзналите се млади хора, които имат куража да се изправят срещу корупцията във всички сфери на действителността. В сатиричните стихове, емоционалния градус е нажежен, поетичната енергия е крайно съгъсена, реалността е разголена, сатиричният тон е заглушаващ. Загърбилите всякакви правила и норми властимащи са олицетворение на безмилостното и продажно време, в



което живеем, без надежда, със strap и мълчание – „мълчание на агнетата“.

*Днес, по времето българско,
на власт е Мамона
земицата – земицата длан
я обзе алчността,
алчността стана Бог
и седи си на трона
и с палка polis отбразява се тя.*

Със същата сатирично-лирична интонация звучат и повечето от стиховете,

ДА СЕ СМИРИШ НЕ МОЖЕШ

На кипариси копията черни - насочени към сини висини, но да излитнат никога не могат. На черното море вълните - понесени към хълмове зелени, но да ги стигнат никога не могат. На сила по-могъща е подвластно могъщото море и връща се във себе си. И чайките, помамени от далнините му, прибират се, проплакват като деца. А ти да се смириш не можеш и мисълта ти мълнии чертае по всички кръгозори и посоки, оплитайки света и тебе.

ТРЕВА

Навсякъде си ти, трева! Под теб култури древни спят; сестра си на забравата. Но ти си и отрада за очите със нежното зелено наметало над черна пръст и всичко тленно. И гледайки го, ужаса ни от смъртта заменя се с представата за вечност. И в зейналата вулканична паст, по черновълнения кратер на Везувий видях те - плъпнали към синьото зелени пламъчета на безсмъртие. Велика си ти, пратенице вечна и на смъртта ни, и на живота!



БЛАГОСЛОВ

Бъди благословена, безнадеждност - бездънно и безветрено море! Във тебе всеки земен порив мре и мълком те обгражда била нежност.

Бъди благословена, безнадеждност! Ти съдържаш свредела на мисли и кроежи, ти смъкваш бремето на страсти и ламтежи, и сладка скръб е твоята безбрежност.

ОБИЧАМ ГОРДИТЕ ТОПОЛИ

Обичам гордите тополи, нагоре устремили стволи. Във небесата все заничат и никога не коленичат.

Зла сприя може да превие, да скърши нежните им върше и да окърши бели клони. Но - във зелено или голи -

не клюмват голите тополи. И ако вихър ураганен върху им смъртно се стовари, те падат прави.

ващо послание – послание на българин, на гражданин, на творец. И в тях е заложена идеята – убийствените последици от царуването на Мамона, от дадената му безпределна и неконтролируема власт да прави каквото си иска.

*Изцяло си променям кабинета –
такъв бил народния глас...
Променям толули,
мисирки, ченгета...
Оставам един, по завирази – АЗ.*

В сатиричната интонация и на стиховете, и на епиграмите звучи не само гняв, но и болка, дълбока болка от фалша и лицемерието, които постепенно превземат в рутини поведението на нашия съвременник, примирение – или безразличието към посегателството на свободата ни, на самочувствието ни като народ и нация, към заливащата ни простотия и неграмотност, към създадения „елит“ от чалга певци, мафиоти, корупирани властимащи простаци. Всичко това е пресътворено в художествени послания, които са естетически защитени в книгата „Времето на Мамона“.

.....

*Виж, хайлайфа сега е различен,
той е никак си по-хай от преди:
мутри, гейове, чалга певци,
но под общ знаменател: Звезди...*

Благовеста КАСАБОВА

40 ГОДИНИ КЛУБ
УЧИТЕЛИ - ВЕТЕРАНИ

Клубът на учителите ветерани „Св. Климент Охридски“ – Стара Загора е създаден през месец октомври 1980 година. Негов пръв председател е Христо Попов – уважаван директор и учител. Настоящият председател, избран през 2011 година, е Мария Денева, която умело и с любов ръководи клуба. Тя е инициатор за създаване на Национално сдружение на учителите пенсионери, в което участват 25 учителски клуба от страната. Сдружението се учреди в Стара Загора, където преди 150 години е проведен Първият Учителски събор в България.

Клубът развива богата културно-просветна дейност. Всяка година се провежда фестивалът „За Стара Загора - с песен и благослов“, в който участват много клубове от страната. На тези фестивали певческата група на клуба изпълнява песни, композирани от учителите ветерани Пенчо Гайдаров и Михаил Янакиев, написани по текстове на други учители от клуба. Защото сред членовете му има много творци, автори на стихове, проза, методическа и научна литература, родоизследователска дейност, краеведение и мемоари. Писателите са Господин Минев, Симеон Василев, Здравко Здравков, Цветана Балева, Минка Пеева, Маргарита Сапунджиева, Мира Дочева и много други. Те са издали по няколко книги, общо 52 на брой. Янка Масленска е пиар на клуба и изпраща матриали за дейността му в местните и национални медии.

Заради пандемията, сега клубът живее само със спомените за всички чудесни екскурзии, литературни четения, срещи с писатели, посещения на постановки и музеи. Много интересно беше посещениято в къщата на Чудомир, където стана ясно, че в съседната зала на другия ден ще се открие изложба с картините на Димитър Чорбаджийски. Разрешиха ни да влезем, ние бяхме първите посетители и ни обрнаха специално внимание.

С удоволствие си спомняме за интересните факти, които узнахме в Музея „Литературна Стара Загора“. Научихме много за връзките между старозагорските писатели, живели в един и същ период от време. Те са били съратници, които



Петър

ВАНЧЕВ

ВИК

Животът ни е скоростна отсечка – коне с капаци тук препускат с пълни сили, ще спазят всеки, който им се пречка и няма даже да им трепне жила.

А ти – сгрешен първично, нероботизиран, с безцветни крачки бродиш тежко сред общата хипноза да се взираш в бедите, сполетели днес света човешки.

Препъваш се в ръбатите си мисли, набъбващи при всяка новина в ефира, душата ти като аларма писва – не бе ли по-добре да си зомбиран?

Но не, категорично неподвластен на среднестатистическите норми, ти своята същност многопластова не можеш да държиш в намордник.

И някой сънчев ден наред площада тълпите бързащи

с вика си ще учудиш, Че без любов живеем като в ада, а те ще махнат със ръка: -Това не е ли оня, лудия?

БУДИЛНИЦИ

Будилници в кресченто до преграждане засишат се с комата ни от сънища, за мекото на хляба пак под такта им запълваме по спящи друмища.

До късна нощ центрофугират ни в порочен кръг стрелките им намръщени, с остена си ни връщат в диярята, че хляба не понася кръшкане.

И дните ни измерват се във рундове, воювайки със вятърните мелници, забравили във яловите свои бунтове мита за лудия и зелника.

А вътре в нас със нокти изпозупени от яростното търсене на бродове скимти душата ни, изпуснала последния си влак към Господа.



ЛИТЕРАТУРЕН ПРОЛЕТАРИЙ

В мазето имам сто бутилки с мерло, димят и каберне! Мерлото има тръпна жила, възпяно в стих на Маларме.

Димятът е от Пушкин обожаван, а кабернето – от Вийон! Те всички са с безсмъртна слава и всеки има своя трон.

И аз го имам във мазето връз щайга дървена една, де сбират се световните поети на чаша тъмна свобода!

С мерлото ставам Маларме, димятът в Пушкин ме превръща! А Франсоа Вийон не ще мре и от бесилото се връща!

Слухтят отбънка патриотите и дебат не доносици чеврести, защото тук Апостола и Ботев с пишов заклеват ма над Кръста!

КЪМ БЪДНОТО

Поет ли е – не трябва да се храни. Затуй го оставете безработен! Да ближе социалните си рани и да си мисли, че е втори Ботев!

Наместо хляб – дарете го със вино, че виното кръвта е на Инсус. За да милее той за своята родина и сам да се превърне в неин трус!

На този свят – превърнат в блато, да пресуши столетните лъжи. След туй да го разстрелят многократно и в Бъдното да продължи!

СРЕЩА С ПУШКИН

Поетите столетници не стават. Те рано тръгват на дуели и нямат никаква представа – това, че са безумно смели.

Безумно смели? Не, безумци само! Това и летописните твърдят. Животът – театрална драма е и клада, на която ги горят.

О, колко клади по земята! Поетите жаравата са в тях. Роднините им трескаво пресмятат наследството след всеки грях.

Какво наследство – огън само! Но кой ли огън разбира? Смъртта изпраща телеграма с куршум в целта – сърцето лира!

Поетите на ТРИДЕСЕТ остават и старостта без тях ще мине. ЗАТУЙ, какъв поет си ти тогава, задминал ПУШКИН по години?

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110, GSM 0888790135

Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ

Красимира БОЖАНОВА

Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов“

e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!

Абонамент - само в редакцията

ТОМАШ ЯСТРУН - 70 години



ТОМАШ ЯСТРУН е роден на 15.09.1950 г. във Варшава. Полски поет, прозаик, есеист, журналист и литературен критик. Син е на известния поет Мечислав Яструн и на поетесата Мечислава Бучкувна. Завършил е полска филология във Варшавския университет. През 70-те и 80-те години на миналия век е свързан с дейността на полската демократична опозиция, участвайки в стачката на корабостроителницата в гр. Гданск и работейки като журналист и редактор в опозиционния печат. Членувал е в профсъюза „Солидарност“. Дебютира със стихове в ежемесечника „Nowy Wuzaz“ („Нова дума“). Свои творби е публикувал в редица полски и чуждестранни периодични издания (във Франция, Италия, Швеция, САЩ и др.). От 1990 до 1994 г. е директор на Полския културен институт в Стокхолм и аташе по културата в Швеция. През последните десетина години работи като колумнист в периодичните издания „Wprost“ („Направо“), „Zwierciadło“ („Огледало“) и др. През 2020 г. е водещ на програмата в интернет радиостанцията „Halo. Radio“. Автор е на близо 30 книги с поезия, проза, репортажи и др. между които „Без извинение“, „Бяла поляна“, „В златна клетка“, „Полски възел“, „Само нежността отива в рая“, „Горещ лед“, „Подземна река“, „Наказателна колония“, „Личен справочник по депресия“. През 2008 г. е награден с кавалерски кръст на ордена Odrodzenia Polski.

Томаш ЯСТРУН

ОЧИ

Искаше да има зелени очи,
а е с кафяви.
Сякаш бадемови дървета
не могат да растат
в ливада.

Ручеят, който тече през нея,
обгражда бедрата ѝ,
стройната ѝ шия
и спира своя бяг
в книгата, чиито крила
е разгърнала на коленете си.

Там, в първия том
на История на философията,
водата се превръща в огън,
а бадемът – в лимон.

ВЪЛНИ И КАМЪНИ

Седим на брега
и хвърляме камъчета в морето.
Аз съм на сто години,
той – на година и няколко месеца.
Камъните – на много повече.
Но вълните ги търкалят с грохот
навътре и обратно.

Всичко приижда и отплува,
появява се и се изгубва.
Знам това и не знам.
Зеленото море в очите на сина ми.
Кораб с въжето на хоризонта
тегли облаците.

ВЕЖДИ

Докоснах
напуканата ѝ устна
и нищо не се случи –
не ме удари в лицето,
очите ѝ не промениха цвета си,
само веждите ѝ
се повдигнаха нагоре,
като криле на птица,
която не знае
дали да остане,
или да отлети.

НОЩЕМ В ЛЕГЛОТО

Дъжд заваля.
Удря по покрива –
пръскат се бели искрици.

А ние не успяваме
да се развържем,
сякаш ни е оплело дивото вино
на стонове и въздишките.

Сега пак този дъжд –
толкова нови възли
в общата памет.

ВЪЗКРЕСЕНИЕ

Не е за вярване това
как се смали
родният ми дом.
И колко малка в него
е майка ми.
Носеше ме на ръце,
а сега аз я нося
из същите тези стан.

И настъпва
възкресението
на измъчените мухи и комари.
Шават в гардеробите
панталоните и ризите.
Обувките тропат,
сякаш тръгват на война.
Ножовете и вилиците дрънкат на масата.
Водопади
шумят в раковината от Седес*.

И сред руините на Варшава
започва да цъфти
раят на моето детство.
Миризма на тление
и тухла, оголена до месо.
И като майски ангел,
моят плач лети
с крилата на фабричните сирени.
Мама стои на балкона
и ме вика да се прибирам въщи –
току-виж ей сега ще избухне
Третата световна война.
Но тя не избухна.

Затова пък аз
стоя сега на балкона –
абсолютен владетел
на свят, който вече го няма.

* Седес (или Терми) – град в Гърция.

ОТМИНАВАНЕ

Майка ми
вече почти си е отишла.
Лежи сред бурята на белите коси
и се държи за живота
конвулсивно, с двете си ръце.
Жени в бяло
се въртят около нея.
За жалост,
те също ще отминат.

А аз, момченце невръстно,
стоя в тъгла,
побеляло и онемяло.

От полски: Лъчезар СЕЛЯШКИ

„НАРЕДЕНИТЕ ДУМИ“ НА ТУДОР АРГЕЗИ
140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА МОДЕРНИЯ
РУМЪНСКИ КЛАСИК

Тудор АРГЕЗИ (1880-1967) е от творците, които трудно можем да причислим към някое от известните литературни направления на XX век. Подобно на своя гениален предшественик Михай Еминеску, който е в еднаква степен класик, романтик и дори „баща на румънския символизъм“, и Аргеzi не подлежи на строги класификации. Поетът „възниква“ (както сам обичал да казва) от кръжока на мастития поет от български произход Александру Мачедонски (1854-1920) през 1886 г. Тогава дебютантът е едва 16-годишен. Лирата на Еминеску е замлъкнала само седем години преди това, но в атмосферата на Румъния все още се чувства полъхът на неговите гениални стихове. Отначало се ориентира към поезията на символизма и по-точно на тази на Мачедонски, после търси запознанство с творчеството на французите Бодлер и Рембо. Но дори и в началото на творческия си път не е епигон на тези автори. И все пак, за да достигне до пълната си зрелост със сборника „Наредени думи“ (1927) са му необходими повече от три десетилетия. През този период вниманието на читателите в Румъния е изцяло привлечено от четворката велики поети: Лучиан Блага, Йон Барбу, Йон Минулеску и Джордж Баковия. Всеки от тях е наистина значителен поет, при това дълбоко оригинален: Блага - експресионист, певец на метафизичното безпокойство, Барбу - професор по математика, корифей на херметизма, Минулеску - символист с изявен сатиричен талант, Баковия - също символист, но пасивен съзерцател на трагедията на провинциалния живот.

Всъщност Аргеzi твърде отрано се утвърждава като абсолютен, тотален поет, чужд на преходните течения, на капризите на модата. През целия си творчески път, продължил повече от седем десетилетия, той упорито избягва авторските повторения и справедливо твърди, че „дебютира всеки божий ден“. Закъснелият му дебют се посреща като истинска сензация в културата на Румъния. Видният писател и литературен критик Джордж Калинеску заявява: „Тудор Аргеzi е автор на могъща монументална поезия, която извисява човешкия дух към слънцето!“.

С „Наредени думи“ Тудор Аргеzi внася в европейската лирика на XX век нова, изпълнена с контрасти емоционалност, която се подхранва от мисълта за смисъла на човешкия живот. Той упорито търси онова, което е отвъд обсега на нашето съзнание, като често води гневен диалог с неизвестността, измъчва се от съмнения.

С Аргеzi в румънската литература излиза на преден план проблемът за съотношението между отделния индивид и абсолютното, възвръщат се и темите за безсмъртието на душата, за полезността на творчеството, за борбата и единството на духа и материята. За него поезията е плод на усилията на редица поколения. ... Под перото му селските провиквания се превръщат в „мечти и поетични образи“, отровата в „сладък мед“, калта и раните в скъпоценни „красоти“. „В плода има горчива ядка, защото е израснал от гнева - пише той, - а съществуването му е оправдано, защото е естествено явление, завършващо като един генетичен процес.“

Поезията на Тудор Аргеzi, известна на културния свят благодарение на преводите на редица големи, световни поети като Рафаел Алберти, Салваторе Куазимодо, Люк Андре Марсел, Дюла Ийеш, Мария Тереса Леон, Алфред Шнербер, днес се счита за един от върховете в съвременната румънска и европейска лирика. „Не са много поетите от неговото поколение в света, писа академик Тудор Виану, които притежават удивителната енергия на Аргеzi, великолепната му фантазия и преди всичко човешката сила на тези стихове.“

Тудор АРГЕЗИ

ОТИДЕ СИ

Отиде си. Сам те помолих да си идеш.
Следих те с поглед из полето как вървиш -
сред детелините ти стъпваше спокойно,
вървеше все напред, не се обърна ни веднъж.

А можех да ти махна със ръка и да те върна,
но можеше ли сянката ми да те спре?
Желаех да си тук - и да те няма,
но мисълта ми да те стигне не успя.

Накрая те извиках да се върнеш.
Но ти не спря. Защо ли да се спреш?

ОТ МОСТА НА РЕКАТА

Наведох се от моста към реката,
Зарадвах се на тихата вода.
По нея плъзгаше се леко -
дима на Времето.
Видях да плуват птици,
понесени от върбовите сенки,
сини, бели, красиви, пъстри,
Съзрях далечни лодки,
минаващи през отражения на ангели.
Застанах зад мен,
мнозина минавачи се взираха в реката..
Изправих се за миг,
но мостът опустя.
Наведох се отново,
да зърна образите във водата.
Понечих да ги заговоря,
но те мълчаха.
Едно дете се радваше
на красотата.
Извиках му::
„Дете, пази се да не паднеш!
Пази се да не паднеш!“

ЕСЕН В ПАРКА

Към есенния парк отправяме се с нея.
Обсипана със злато е старата алея.
Присядаме на пейката - фонтаните звънят
и струните им сребърни два ангела държат.
Смутена ме докосва ръката ѝ добра
и бавно чезне в мен далечна светлина.
Подобно спял певец напева свой аз дирия,
но чувствам, че отслабва старата ми лира.
Жадувам милите очи с поглед да погала -
по дрехата красива надолу той се сваля.
Ръката ми към белите ѝ пръсти се протяга,
но тук, което дирия, все иска да избяга.
Замлъква тихо тя - дали ме е разбрала?
Проблясва залезът - измамно огледало.
Сега ще я притисна до свое сърце,
но виждам, че се крият нейните ръце.
Решавам челото си да поднеса отново
пред устните желани - нежен и виновен
и времето да победа, все пак,
на бъдещето да поставя светъл знак.

Нощта настъпва и луната някога желана,
сред облаците тъмни е изгряла -
напомня ми оръжието овехтяло,
с което аз ловувах нявга като млад..

И бавно, отчуждени, се връщаме назад.

От румънски:

Огнян СТАМБОЛИЕВ,
лауреат на наградата „Тудор Аргеzi“